

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

§ 123. Ἔννοιαι, κρίσεις καὶ συλλογισμοὶ ἀποτελοῦσι τὰ στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπίνης νοήσεως. Ἐπειδὴ δέ, ως εἶδομεν, πᾶσαν γνῶσιν τὴν προσκτώμεθα διὰ τῆς συνθέσεως καὶ διαιρέσεως τῶν στοιχείων τούτων, ἐννοεῖται δτὶ καὶ τὴν ἐπιστήμην. Ἐν τούτοις οὐχὶ πᾶσα σύνθεσις καὶ διαίρεσις τοῦ νοητικοῦ ἡμῶν περιεχομένου ἀποτελεῖ ἀληθῶς ἐπιστημονικὴν γνῶσιν.

Ἐπιστημονικὴ γνῶσις εἶναι καὶ λέγεται ἡ γνῶσις ἀντικειμένου τινός, ἐὰν δχι μόνον βασίζεται ἐπὶ τῶν ἀμέσως βεβαίων δεδομένων τῆς ἔξωθεν αἰσθήσεως ἢ τῆς ἔσω ἡμῶν συνειδήσεως, ἀλλ' ἐὰν καὶ τὰ καθ' ἔκαστα αὐτῆς στοιχεῖα εἶναι σαφῆ καὶ εὔχριτῆ, διατεταγμένα καὶ ως οἶστρος τ' ἀρελλιπῆ, συναφῆ καὶ σύμφωνα πρὸς ἄλληλα.

Οἱ λογικοὶ τύποι εἰς οὓς ὑποβάλλομεν τὰ περιεχόμενα τῆς νοήσεως ἡμῶν, δπως ἀποκτήσωσι τὰς ἀναγκαίας ταύτας ἴδιοτητας, ὄνομαζονται **συστηματικὲ εἴδη**: ὁ τρόπος τῆς συνδέσεως καὶ κατατάξεως αὐτῶν εἰς ἐν ὄργανικὸν σύνολον γνώσεων ὄνομαζεται **σύστημα**. Συστηματικὰ εἴδη εἶναι οἱ ὄρισμοί, δι' ὧν, γνωρίζοντες τὸ βάθος τῶν ἐννοιῶν, καθιστῶμεν σαφεῖς καὶ εὔχρινεῖς τὰς ἡμετέρας γνώσεις· αἱ διαιρέσεις, δι' ὧν, εὑρίσκοντες τὸ πλάτος τῶν ἐννοιῶν τούτων, εἰσάγομεν τάξιν καὶ τελειότητα εἰς τὰ στοιχεῖα τῶν γνώσεων ἡμῶν· καὶ αἱ ἀποδείξεις, δι' ὧν, ἐξαρτῶντες τὰς παραγώγους κρίσεις, καὶ τὰς ἐν αὐταῖς παραγώγους ἐννοίας, ἀπὸ τῶν ἀρχικῶν αὐτῶν ἀληθειῶν ἐμπεδοῦμεν τὰς γνώσεις ἡμῶν, εἰσάγοντες εἰς αὐτὰς συνάφειαν καὶ συμφωνίαν. Κατὰ ταῦτα ἡ Μεθοδολογία

διαιρεῖται εἰς τρία κεφάλαια: τὸ περὶ δρισμοῦ, τὸ περὶ διαιρέσεως, καὶ τὸ περὶ ἀποδείξεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΟΡΙΣΜΩΝ

§ 124. **Εὐκρινής** ὄνομαζεται μία ἔννοια ἐὰν εὔκόλως δυνάμεθα ~~νὰ διακρίνωμεν αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἄλλης, ὅσον δήποτε δύματος πρὸς αὐτήν.~~

Σαφῆς δὲ λέγεται ἡ ἔννοια ἐὰν ἔχομεν τελείαν γνῶσιν τοῦ περιεχομένου, ἢτοι τοῦ σύμπαντος αὐτῆς βάθους καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν τ' ἀποτελοῦνται αὐτὸς στοιχεῖα τυγχάνουσι συνδεδεμένα. Αἱ κρίσεις δι' ὧν καθιστῶμεν τὰς ἔννοιας εὔκρινεῖς καὶ σαφεῖς ὄνομαζονται **ὅρεσμοί** ἐν γένει. Εἰδικώτερον δύμως λέγεται διάκρισις μὲν ἡ διευκρίνισις, δρισμὸς δὲ ἡ διασάφησις μιᾶς ἔννοιας.

Διάκρισις ἡ διαστολὴ λέγεται ἡ ἀποχώρισις μιᾶς ἔννοιας ἀπὸ πάσης ἄλλης· ταύτην κατορθοῦμεν τοῦτο μὲν ἔξαίροντες τὰ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν περὶ ἣς πρόκειται ἔννοιαν προσιδιάζοντα γνωρίσματα ἢ ἴδιότητας ἢ σχέσεις, τοῦτο δὲ ἀποκλείοντες ἀπ' αὐτῆς ἔκεινα, τὰ ὅποια δὲν ἀνήκουσιν εἰς αὐτὴν ἄλλα μόνον εἰς συγγενεῖς αὐτῆς ἔννοιας. Ἐπομένως ἡ διάκρισις εἶναι κατηγορικὴ κρίσις, τῆς ὅποιας ὑποκείμενον μὲν εἶναι ἡ διασταλτέα ἔννοια, κατηγορούμενον δὲ ἐν ᾧ πλείονα γνωρίσματα, δι' ὧν ἡ ἔννοια αὕτη διακρίνεται τῶν ἄλλων. Ἐὰν τὰ γνωρίσματα ταῦτα προσιδιάζουσι μόνον εἰς τὴν διαστελλούμενην ἔννοιαν, ἡ κρίσις εἶναι καταφατική, ώς: Μόνον τὰ γαλεωειδῆ εἶναι κρυψόνυχα. Μόνον οἱ τῆς Μαλαϊκῆς φυλῆς ἀνθρωποι εἶναι κινναμωμόχροες. — Ἐὰν προσιδιάζουμενοι σὶς ἄλλας συγγενεῖς αὐτῇ ἔννοιας, ἀφ' ὧν πρόκειται νὰ διασταλῇ, τότε ἡ κατηγορικὴ κρίσις εἶναι ἀποφατική, ώς: Οἱ τῆς Μαλαϊκῆς φυλῆς δὲν εἶναι οὔτε χαλκόχροες, ώς οἱ Ἀμερικανοί,

οὔτε ὡχροὶ ως οἱ Μογγόλοι, οὔτε μαῦροι ως οἱ Αἰθίοπες, οὔτε λευκοί, ως οἱ τῆς Καυκασίας φυλῆς ἀνθρωποι· ἢ: παράλληλοι εἶναι αἱ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου εὐθεῖαι, αἵτινες, δσφ καὶ ἄν προεκταθῶσι, δὲ συμπίπτουσι· ἢ: ὑπερβολὴ εἶναι καμπύλη γραμμὴ τείνουσα δι' ἀμφοτέρων αὐτῆς τῶν ἀκρων εἰς τὸ ἀπειρον, καὶ δχι μόροι διὰ τοῦ ἐνδρ, δπως ἢ παραβολή.

Ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων γίνεται δῆλον, ὅτι πρὸς διακρίσιν τῶν ἔννοιῶν γρησιμεύουσιν ὅχι μόνον τὰ θεμελιώδη καὶ ἀναγκαῖα, ἀλλὰ καὶ τὰ τυχαῖα καὶ ἐπουσιώδη αὐτῶν γνωρίσματα. Διὰ τοῦτο δὲ αἱ διακρίσεις, δσάκις ἐκφέρονται καταφατικῶς, ὄνομάζονται ὑπό τινων καὶ ἐπουσιώδεις ἢ ἀτελεῖς δρισμοί.

Ἀπλαῖ ἔννοιαι, οἵαι τά: ἔρυθρόν, γλυκύ, ὁξὺ κτλ. ὑποτίθενται ως οἶκοθεν εὔκρινεῖς οὔσαι ἐν τῇ ἀμέσῳ ἀντιλήψει ἐνὸς ἔκδστου. Ἀλλως εἰς τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν δὲν δύναται νὰ γείνῃ καταληπτὴ ἢ μεταξὺ χρώματος καὶ τόνου διαφοράς, καὶ δικαίως δὲν μανθάνει ποτὲ νὰ διακρίνῃ μεταξὺ τόνου καὶ γεύσεως ἢ ὀσφρήσεως.

Ἀπλαῖ γενικαὶ ἔννοιαι διευκρινίζονται, ως ἀφηρημέναι, μόνον διὰ τῆς ὑποδείξεως τῶν εἰς τὸ πλάτος αὐτῶν ὑπαγομένων εἰδῶν.

§ 126. **Ορεσμὸς** ἔννοιας τινὸς λέγεται ἢ τοιαύτη τοῦ περιεχομένου αὐτῆς διασάφησις, δι' ἣς ποριζόμεθα πλήρη καὶ ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ βάθους αὐτῆς. Τὴν διασάφησιν ταύτην κατορθοῦμεν συνήθως εύρισκοντες· τὸ προσεχὲς γένος τῆς δριστέας ἔννοιας καὶ προσδιορίζοντες αὐτὸ διὰ τῆς οἰκείας αὐτῇ εἰδοποιοῦ διαφορᾶς. Διὰ τοῦ πρώτου ἀποχωρίζομεν τὴν δριστέαν ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ἀριθμοῦ τῶν ἔννοιῶν καὶ περιορίζομεν αὐτήν, ως εἰς περίφρακτόν τινα τόπον, ἐντὸς τοῦ εἰς διάνήκει γένους· διὰ τοῦ δευτέρου διακρίνομεν αὐτὴν ἀπὸ πάντων τῶν εἰς τὸ αὐτὸ γένος ὑπαγομένων εἰδῶν οὕτως, ὥστε ἢ σύγχυσις αὐτῆς πρὸς ἀλλας ἔννοιας ἀποβαίνει πλέον ἀδύνατος. Ο ὄρεσμὸς ἐπομένως εἶναι κατηγορικὴ καταφατικὴ κρίσις τῆς δποίας

ὑπόκειμενον μὲν εἶναι ἡ ὄριστέα ἔννοια κατηγορούμενον δὲ τὸ προσεχὲς αὐτῆς γένος προσδιωρισμένον διὰ τῆς οἰκείας αὐτῇ εἰδοποιοῦ διαφορᾶς.

§ 127. 'Αλλ' ὁ τοιοῦτος ὄρισμὸς ἔχει ἐπιστημονικὴν σημασίαν μόνον καθ' ὅσον δόριζων κέκτηται ἀκριβῇ καὶ πλήρῃ γνῶσιν ὅχι μόνον τοῦ ἑτοίμως λαμβανομένου προσεχοῦς γένους τῆς ὄριζομένης ἔννοιας, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰδοποιοῦ αὐτῆς διαφορᾶς. "Οπου τοῦτο δὲν συμβαίνει, διασαφηνίζομεν τὸ βάθος τῆς ὄριστέας ἔννοιας, ὄριζοντες κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἀλληλοιαδόχως τὸ προσεχές, εἴτα τὸ κατὰ πρῶτον, εἴτα τὸ κατὰ δεύτερον βαθμὸν ἀνώτερον γένος καὶ οὕτω καθ' ἕξης, ὥστε ὅτου φθάσωμεν εἰς τὸ ἀρώτατον αὐτῆς γένος, τὸ δποῖον, ως ἀπλὴ ἔννοια, δὲν ἐπιδέχεται εἰ μὴ διευκρίνισιν μόνον.

Τὸ αὐτὸν πράττομεν καὶ ως πρὸς τὴν διασάφησιν τῶν εἰδικῶν διαφορῶν.

Τὴν ὑψίστην δ' αὐτῆς σαφήνειαν ἀποκτᾷ μία ἔννοια, ἐὰν εἰς τὸ οὕτως εὑρεθὲν αὐτῆς ἀνώτατον γένος προσθέσωμεν ὅπισθιδρομικῶς ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ κατὰ τὴν ἀνάλυσιν εὑρεθέντα γνωρίσματα τοῦ βάθους αὐτῆς, κατὰ τὸ ἐν σελ. 16 παραδειγμα, ἔνθα τὸ τετράγωνον παρισταται ὄρισμένον ως ἔκτασις τοπικὴ ἐπίπεδος, περατουμένη εὐθείαις τέσσαρσιν ἵσαις, ὅρθας ἐγκλειούσαις γωνίας· ἔνθα ὅμως αἱ ἔννοιαι: ἔκτασις, εὐθεῖα γραμμή, τέσσαρα, ἴσοτης, ὅρθότης, δέονται τὸ καθ' ἔαυτὰς ιδίων ὄρισμῶν ἢ διευκρινίσεων.

§ 128. 'Εκ τοῦ παραδειγματος τούτου ἔννοεῖται, ὅτι ἡ ἀπόλυτος διασάφησις ἔννοιας τινὸς ἀπαιτεῖ ὀλόκληρον σύστημα ὄρισμῶν καὶ διακρίσεων· ἐπειδὴ δὲ εἶναι δύσκολον καὶ ἐν πολλοῖς ἀδύνατον νὰ γνωρίζωμεν πάσας τὰς εἰδοποιοὺς διαφορὰς πάσης ὄριζομένης ἔννοιας, ἀναγκαζόμεθα πολλάκις νὰ προσφεύγωμεν εἰς τοὺς κατὰ προσέγγισιν ὄρισμούς ἢ τὰς λεγομένας ἐξηγήσεις τῶν ἔννοιῶν. Παραδειγμα τούτων εἶναι ἡ παρὰ Ξενοφῶντι ('Ἀπομν. Δ. 2, 13) διακρίσις τῆς ἔννοιας τοῦ ἀδίκου, καὶ ὁ παρὰ Πλάτωνι (ἐν Σοφιστ. 219 καὶ ἕξης)

βαθμιαίως ἔξακριβούμενος δρισμὸς τῆς ἀσπαλιευτικῆς τέχνης. Τελείων δρισμῶν παραδείγματα ἐγνωρίσαμεν ἡδη τὸν τοῦ πλοίου καὶ τῆς τραπέζης ἐν σελ. 3, καὶ τὸν τοῦ τετραγώνου πρὸ μικροῦ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνάμεθα νὰ δρίσωμεν διὰ τοῦ προσεχοῦς γένους καὶ τῆς εἰδοποιοῦ διαφορᾶς τὸ ἐπίγραμμα κατὰ τὸν Λέσσιγγ : 'Ἐπίγραμμα εἶναι ποίημα, τὸ ὅποιο, διὰ τοῦ εἴδους τῆς ἑκάστοτε ἐπιγραφῆς του, προκαλεῖ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν περιέργειαν ἡμῶν ἐπὶ ἐρδὸς μόρον ἀντικειμένου, δπως, μετὰ μακρὰν ἡ βραχεῖα ἐπ' αὐτοῦ διατριβήν, ἵκανοποιήσῃ αὐτὴν ἐξαλγῆσαι καὶ διὰ μιᾶς.

'Ο μακρὸς οὗτος προσδιορισμὸς τοῦ γένους ποίημα ἀποτελεῖ τὸ ἕδια γγωρίσματα, ἢτοι τὴν εἰδοποιὸν διαφοράν, δι' ἣς τὸ ἐπίγραμμα διακρίνεται ἀπὸ πάντα τὰ ἄλλα εἴδη τῶν ποιημάτων. Τοιοῦτοι δρισμοί, ὁσάκις εἶναι τέλειοι, ἀνταποκρίνονται οὕτως ἀκριβῶς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν φύσιν τῆς δριζομένης ἐννοίας, ὥστε ὑποκείμενα καὶ κατηγορούμενα αὐτῶν ἀποβαίνουσι ταυτοπλατεῖς, καὶ ἐίναι ἐπομένως ἀντικατηγορούμεναι ἐννοιαί· διὰ τοῦτο πᾶς τέλειος δρισμὸς γνωρίζεται ἐκ τοῦ ὅτι ἀντιστρέφει καὶ ἀπλῶς καὶ σὺν ἀντιθέσει.

§ 129. 'Εάν, ως μέχρι τοῦδε, μᾶς δίδεται τὸ ὄνομα μιᾶς ἐννοίας καὶ πρόκειται νὰ διασαφήσωμεν τὸ πρᾶγμα, δηλ. τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτῆς νοούμενον, τότε ἐκφέρομεν τὸν δρισμὸν δι' ἀναλυτικῆς χρίσεως κατὰ τὸν τύπον Υ εἶναι Α προσδιωρισμένον διὰ τοῦ 6, καὶ ὄνομάζεται ἀναλυτικὸς ὄρεσμός. ως: 'Ο ἀνθρωπος (Υ) εἶναι ζῶον (Α) λογικὸν (6). "Ενθα ἀνθρωπος εἶναι ἡ δριστέα ἐννοια, ζῶον τὸ προσεχὲς αὐτῆς γένος, καὶ λογικὸν ἡ εἰδοποιής διαφορά, δι' ἣς ὁ ἀνθρωπος διακρίνεται πάντων τῶν ἄλλων ζώων.

Πολλακίς δῆμως σχηματίζομεν τὴν ἐννοιαν διὰ τῆς συνδέσεως τοῦ γένους μετὰ τῆς εἰδοποιοῦ διαφορᾶς καὶ δίδομεν εἰς αὐτὴν αὐθαίρετως ἐν ὄνομα, διὰ μιᾶς συνθετικῆς χρίσεως κατὰ τὸν τύπον: Α, προσδιωρισμένον διὰ 6, ὄνομάζεται Υ.'Ο τοιούτος δρισμὸς εἶναι καὶ λέγεται συνθετικὸς ὄρεσμός.

Οὕτως δρίζομεν συνθετικῶς τὸν Κύκλωπα: Ἐνθρωπος καθ' ὅλα ὅμοιος μὲ τοὺς λοιποὺς καὶ μόνον κατὰ τοῦτο διάφορος, ὅτι, ἀντὶ δύο ὄφθαλμῶν ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν θέσει, ἔχει ἕνα μόνον βλέποντα ἐγγύτῳ μέσῳ τοῦ μετώπου, ὄνομαζεται Κύκλωψ.—Τῶν συνθετικῶν δρισμῶν ποιούμεθα χρῆσιν πρὸ πάντων ἐν ταῖς μαθηματικαῖς ἐπιστήμαις. Τὴν περιφέρειαν τοῦ κύκλου λογίζομεν ως ἑξῆς: Γραμμή, ἡς τὸ μὲν ἔτερον ἄκρον εἶναι σταθερὸν εἰς τι σημεῖον, τὸ δὲ ἔτερον κινεῖται περὶ τὸ σημεῖον τοῦτο ἐν ἴσῃ ἀπ' αὐτοῦ ἀποστάσει, ἀφῆνον ἐπὶ τῆς διαβάσεως αὐτοῦ ἔχνη, καὶ ἐπιστρέφον μέχρι τοῦ σημείου ἡφ' οὗ ἀνεχώρησεν, ὄνομαζεται περιφέρεια κύκλου.—Οἱ συνθετικοὶ δρισμοί, ως προδιαγράφοντες τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς γεννᾶται τὸ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν νοούμενον, ὄνομαζονται καὶ γενετικοὶ δρισμοί.

Ἄπλατὴ ἔννοιαί ως μὴ ἔχουσαι μήτε εἰς τί ν' ἀναλυθῶσι κατὰ βάθος, μήτε τίνι τρόπῳ νὰ συντεθῶσιν, οὐδένα δρισμὸν ἐπιδέχονται.

§ 130. Ἀναλυτικοὶ καὶ συνθετικοὶ δρισμοί, ἐφ' ὅσον οἱ μὲν πρῶτοι δηλοῦσι τὴν καθ' αὐτὸ σημασίαν ἐνὸς ὄντος, οἱ δὲ δεύτεροι προσθέτουσιν εἰς τὸ νοητὸν περιεχόμενον παραστάσεώς τινος τὸ ὄνομα αὐτοῦ, εἶναι καὶ λέγονται ὄνοματεκοὶ δρισμοί: Δι' αὐτῶν δρίζομεν μόνον τὴν παράστασιν τοῦ ὑπὸ τοῦ ὄντος δηλουμένου, καὶ δταν ἀκόμη τοῦτο ὑπάρχη ως πραγματικὸν ἀντικείμενον, ἀφοῦ καὶ κατὰ τοιαύτην περίπτωσιν ἐν τῇ νοήσει ἡμῶν δὲν ὑπάρχει τὸ πρότυμα, ἀλλ' ἡ παράστασις ην ἔχομεν αὐτοῦ.

Ἡ διάκρισις μεταξὺ ὄνοματικοῦ καὶ πραγματικοῦ δρισμοῦ ἀποκλείεται τῶν δρίων τοῦ παρόντος βιβλίου, τόσῳ μᾶλλον καθόσον οἱ παραδεχόμενοι αὐτὴν δὲν συμφωνοῦσιν οὔτε πρὸς ἀλλήλους οὔτε πρὸς τὸν Ἀριστοτέλη.

§ 131. Ἐπὶ τῶν δρισμῶν ἴσχύουσιν οἱ ἑξῆς κανόνες, ἐκ τῆς τηρήσεως τῶν δποίων ἐξαρτᾶται ἡ ὄρθοτης αὐτῶν.

1) Ἐν τῷ δρισμῷ δὲν πρέπει νὰ ποιώμεθα φανερῶς ἡ λε-

ληθότως χρῆσιν ἐννοιῶν, αἵτινες σαφηνίζονται τὸ καθ'έκαυτὰς μόνον διὰ τῆς ὁριστέας ἐννοίας. 'Ως : 'Αρετὴ εἶναι ή μετὰ δικαιοσύνης ἐπιδίωξις τῆς τοῦ Ἀγαθοῦ κτήσεως. — "Ἐνθα εἰσάγεται ὡς προσδιορισμὸς ἡ δικαιοσύνη, ἀρετὴ καὶ αὐτὴ οὖσα.—Μέγεθος εἶναι τὸ αὐξομειώσεως ἐπιδεκτικόν.—Αὕξησις καὶ μείωσις προϋποθέτουσιν ἥδη τὴν γνῶσιν τοῦ μεγέθους. Τὸ τοιοῦτον σφάλμα λέγεται **ἀνάλογος** ή **διεκληρέας** περιπίπτουσι δ' εἰς αὐτὸν εὔκόλως ἐν ταῖς ἐπιστήμαις οἱ θέλοντες νὰ ὁρίσωσιν ἀπλᾶς ἐννοίας, αἵτινες διευχρινίζονται μόνον ἀλλὰ δὲν σαφηνίζονται· οἷον αἱ ἐννοιαὶ : ἐν· ἀπλοῦν· κυανοῦν κτλ.

2) 'Ο ὁρισμὸς δὲν πρέπει νὰ ἔναι στενότερος τοῦ δέοντος· τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει νὰ ἔναι ὄσακις προσδιορίζομεν τὴν ὁριστέαν ἐννοίαν διά τινος περιττοῦ γνωρίσματος, τὸ δποῖον δὲν ἀνήκει εἰς αὐτὴν ἀλλ' εἰς θν εἶδος αὐτῆς. Οὕτω στενὸς εἶναι ὁ ὁρισμός: Τρίγωνον εἶναι σχῆμα ὑπὸ τριῶν εὐθειῶν περατούμενον. Τὸ γνώρισμα εὐθεῖαι ἀνήκει οὐχὶ εἰς τὸ γένος τρίγωνον, τὸ δποῖον, ὡς τοιοῦτον, περιλαμβάνει τὸ τ' ἐπίπεδα καὶ τὰ σφαιρικά, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ εἶδος-τῶν ἐπιπέδων τριγώνων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνωτέρω ὁρισμὸς ἀποβλέπει μόνον τὰ τελευταῖα. Ή: Ρήτωρ εἶναι πᾶς δστις, ἀγαθὸς ὁρ, εἶναι δεινὸς περὶ τὸ λέγειν· ἐνθα παραβλέπονται οἱ δεινοὶ μὲν περὶ τὸ λέγειν, καὶ ἐπομένως ῥήτορες, μὴ ἀγαθοὶ δέ. Εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο περιπίπτουσι κυρίως οἱ περιωρισμένης πείρας ἀνθρωποι.

3) 'Ο ὁρισμὸς δὲν πρέπει νὰ ἔναι εὐρύτερος τοῦ δέοντος· τοῦθ' ὅπερ εἶναι, ἐὰν παραλείπομεν ἀναγκαῖόν τι γνώρισμα τῆς ὁριστέας ἐννοίας, ὡς ἐκ τοῦ δποίου συμβαίνει νὰ δρίζωμεν οὐχὶ τὴν περὶ τῆς πρόκειται ἐννοίαν, ἀλλὰ γένος τι αὐτῆς: 'Ἐπιπεδὸν τρίγωνον εἶναι σύστημα τριῶν σημείων δι' εὐθειῶν γραμμῶν συνεζευγμένων· ἐνθα παραλείπεται δτι τὰ σημεῖα ταῦτα δὲν κείνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας. Κωμῳδία εἶναι δραματικὸν ποίημα. "Ανθρωπός ἔστι ζῶον δίπουν ἀπτερον, κττ. εἶναι εὐρύτεροι τοῦ δέοντος ὁρισμοί.

Εὐρύτερον τοῦ δέοντος δρίζομεν πάντοτε ἐν τῷ πρακτικῷ

βίω, δοάκις, θέλοντες νὰ καταστήσωμεν πρότασίν τινα ἀποδεκτοτέραν προσδιορίζομεν αὐτὴν διὰ γενικῶν ἐννοιῶν μεγάλην ἔχουσῶν σημασίαν. Οὕτως οἱ εἰσηγούμενοι τὴν ἀποκάθαρσιν δόδον τινος λ. γ. χαρακτηρίζουσιν αὐτὴν ὅχι μόνον ὡς κόσμον ἀλλὰ καὶ ὡς σωτηρίαν τῆς πόλεως. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς λογικῆς ἀμαρτίας βασίζεται καὶ τὸ ὅτι ἀπλῶ τῶν ὑπαλλήλων καθήκοντα, χαρακτηρίζονται συνήθως παρ' ἡμῖν ὡς ἔκτακτοι ἔξυπερετῆσεις τῆς πατρίδος.

4) Ὁ δρισμὸς δὲν πρέπει νὰ ἔναι ἀπαρίθμητος οὐσιωδῶν τε καὶ ἐπουνιωδῶν τῆς ἐννοίας γνωρισμάτων, διότι τότε γίνεται περιγραφὴ τῆς δριστέας ἐννοίας, μηδεμίαν ἢ μικρὰν ἔχουσα ἐπιστημονικὴν ἀξίαν. Ἀμαθεῖς ἀνθρώποι δὲν δρίζουσι, περιγράφουσιν ἀπλῶς τὰ πράγματα καὶ τοῦτο λίαν ἀτελῶς. Ἐν τούτοις ἐν τῇ φυσιολογίᾳ ἡ περιγραφή, γνωρίζουσα ἡμῖν τὰς ἴδιότητας τῶν ἀντικειμένων, διευκολύνει τὸν ἐπιστημονικὸν δρισμὸν τῆς ἐννοίας αὐτῶν.

5) Ἀληθεῖς ἐπιστημονικοὶ δρισμοὶ πρέπει ν' ἀποφεύγωσι τὰς ἀρνητικὰς φράσεις: Ὁ δρισμὸς σκοπὸν ἔχει νὰ δείξῃ τί εἶναι, καὶ ὅχι τί δὲν εἶναι μία ἐννοία. Κατὰ ταῦτα τὸ τοῦ Εὔκλείδου: Σημεῖον εἶναι τὸ μὴ ἔχον μέρη, δὲν εἶναι ἐπιστημονικὸς δρισμός. Ἐπίσης δ δρισμός: Δίκαιος εἶναι δ μηδένα παραβαίνων θεῖον ἢ ἀνθρώπινον νόμον.

6) Ὁ δρισμὸς πρέπει νὰ ἔχφράζηται κυριολεκτικῶς καὶ νὰ μὴ συνιστᾶται ἐκ μεταφορῶν, μετωνυμιῶν καὶ παρομοιώσεων μόνον. Τοιοῦτος ἀκυρὸς δρισμὸς εἶναι ὁ τοῦ Ἐμπεδοκλέους, ὅτι δ Θεὸς εἶναι κύκλος, οὐ τὸ κέντρον πανταχοῦ, ἡ δὲ περιφέρεια οὐδαμοῦ· δ τοῦ Στέφενς: Ἄδαμας εἶναι πυρετοίς λίθος συνείδησιν ἔαυτῆς κτησαμένη· ὡς καὶ δ ἐν τινι Ἀθηναῖκῃ ἐφημερίδι: δοθεῖς δρισμός: Τὸ χρεόγραφον εἶναι μέγας τραπέζιτης μεσολαβῶν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἑλλαδος. Καὶ δ ἐν τινι λογικὴ δρισμὸς τῆς διδακτικῆς, ὡς ἐπιστήμης, ἡς δρθαλμοὶ εἶναι ἡ λογικὴ καὶ ἡ ψυχολογία.

7). Ὁ δρισμὸς δὲν πρέπει νὰ ἔναι ἀπαρίθμητος τῶν συστα-

τικῶν τοῦ πλάτους τῆς δριστέας ἐννοίας: Κωνικὴ τομὴ εἶναι ἔκείνη ἡ καμπύλη, ἥτις εἶναι ἡ κύκλος ἢ ἔλλειψις ἢ παραβολὴ ἢ ὑπερβολή, δὲν εἶναι δρισμὸς τῆς τομῆς ταύτης.

8) Τέλος δὲ δρισμὸς δὲν πρέπει ν' ἀποτελῇ ταυτολογία, ώς: Ζωϊκὴ δύναμις εἶναι τό δι' οὐδὲνα μόνον εἶναι ζῷον. Διότι δὲ ἕρωτῶν τί ἔστι ζωϊκὴ δύναμις τοῦτο ἐπιθυμεῖ νὰ δρίσῃ: τί ἔστι τὸ δι' οὐδὲνα μόνον εἶναι ζῷον. Οἱ οὕτω φανερῶς ταυτολογοῦντες προδιδίδουσι πολλὴν ἀγνομνασίαν ἵνα μὴ εἴπῃ τις πτωχείαν πνεύματος: Φῶς εἶναι τὸ φωτίζον· καὶ ἐμμέτρως: Πεῖνα καλοῦν παιδάκια νὰ πεινοῦνε κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ

§ 132. **Διαέρεσις** ὄνομαζεται ἡ ἔξαχριθωσις τοῦ πλάτους ἐννοίας τινός, δι' ἣς ἀποκτῶμεν οὐ μόνον ώς οἶόν τε πλήρη συνείδησιν τῶν ὑπ' αὐτὴν τεταγμένων εἰδῶν, ἀλλὰ καὶ τοιαύτην τινὰ σαφῆ γνῶσιν τῆς ἐν τῇ διατάξει τοῦ συνόλου θέσεως καὶ ἀξίας ἐνὸς ἐκάστου τῶν εἰδῶν τούτων, ὥστε τοῦ ὅλου τῆς ἐννοίας πλάτος καθίσταται ἡμῖν εὔσύνοπτον καὶ εὔεκτίμητον. Πᾶσα διαίρεσις εἶναι διαζευκτικὴ ἢ διαιρετικὴ κρίσις, τῆς διπολίας ὑποκείμενον μὲν εἶναι ἡ διαιρετέα ἐννοία κατηγορούμενον δὲ σύνθετον τὰ ἔξι ὡν συναποτελεῖται τὸ πλάτος αὐτῆς εἴδη, τὰ διποία λέγονται μέλη τῆς **Διαιρέσεως**, καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διποίων συμβαίνει ὥστε ἡ διαίρεσις νὰ ἔναι διχοτομική, τριχοτομική ἢ πολυτομική. Τὰ μέλη τῆς διαιρέσεως εἶναι ἀντίθετα πρὸς ἀλληληλα καὶ λέγονται ἀντε-**διερημένας ἐννοίας**.

§ 133. Ἡ διαίρεσις ἐννοίας τινὸς ἡ εἶναι ἀφ' ἐκυτῆς δεδομένη καὶ λέγεται **φυσικὴ Διαιρέσις**, ἢ γίγνεται ὑφ' ἡμῶν πρὸς ώρισμένον σκοπὸν καὶ κατά τινα ὑπὸ τούτου προγεγραμμένην μερικὴν τῆς ἐννοίας ἔποψιν, καὶ λέγεται **τεχνητὴ Διαιρέσις**. Ως μερικὴ ἔποψις, καθ' ἣν διαιρεῖται μία ἐννοία

είμπορει νὰ χρησιμεύσῃ πᾶν οὐσιῶδες αὐτῆς γνώρισμα, τὸ δόποιον τότε λέγεται λόγος ἢ βάσις τῆς διειρέσεως.

Φυσικῶς διαιρεῖται πᾶσα γενικὴ ἔννοια, τῆς δόποιας τὸ περιεχόμενον προκύπτει ^{έχει} τῆς ἀφαιρέσεως παντὸς ὅ, τι εἶναι κοινὸν ἐν τοῖς ^{όπις} αὐτῇ τεταγμένοις εἶδεσιν. Οὕτω, φυσικῶς εἶναι διηγημένη ἡ ἔννοια φωνῆς εἰς τὰ ἑπτὰ γνωστὰ γράμματα, ^{ΔΙΕΓΓΑΤΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΦΛΟΕΙΔΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΛΟΕΙΔΗ ΛΑΖΑΡΟΥ} αεγγλιον. ἡ ἔννοια οὐράνιον τόξον εἰς τὰ ἑπτὰ τόνους. ἡ ἔννοια τοῦ ἀριθμοῦ εἰς τὰ 1 2 3 κτλ. Τεχνητῶς διαιρεῖται πᾶσα ἔννοια τὴν δόποιαν ποριζόμεθα ἐπιδιορίζοντες ἀνώτερόν τι γένος διά τινος εἰδικοῦ γνωρίσματος τουτέστιν εἰδοποιοῦ διαφορᾶς. Οὕτω διαιροῦμεν τὰς κρίσεις ως πρὸς τὸ ποσόν εἰς γενικὰς καὶ μερικὰς ως πρὸς τὸ ποιόν εἰς καταφατικὰς καὶ ἀποφατικὰς. ως πρὸς τὴν ἀναφορὰν εἰς κατηγορικὰς καὶ ὑποθετικὰς καὶ τέλος ως πρὸς τὸν τρόπον εἰς βεβαιωτικὰς προβληματικὰς καὶ ἀναγκαίας. Ἐν τῷ παραδείγματι τούτῳ ἡ μὲν κρίσις εἶναι τὸ διαιρετέον δλον· αἱ δὲ ἔννοιαι ποσόν, ποιόν, ἀραφορὰ καὶ τρόπος, εἶναι δέ ἑκάστοτε λόγος ἢ βάσις μιᾶς ἑκάστης τῶν διαιρέσεων· τὰ δὲ εἰς διῃρέσαμεν ἑκάστοτε τὴν κρίσιν εἶναι τὰ μέλη τῆς διαιρέσεως. Ἐγένετο δὲ ἡ ἐν τῷ παραδείγματι διαίρεσις ως πρὸς μὲν τὸ ποσόν τὸ ποιόν καὶ τὴν ἀναφορὰν διχοτομική, ως πρὸς δὲ τὸν τρόπον τριχοτομική. Ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου γίνεται δῆλον ὅτι:

§ 134. Μίας καὶ ἡ αὐτὴ ἔννοια δύναται νὰ διαιρεθῇ κατὰ διαφόρους βάσεις· καὶ δὴ κατὰ τοσαύτας, ὅσα εἶναι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ διάφορα οὐσιώδη γνωρίσματα. Αἱ τοιουτοτρόπως προκύπτουσαι παράλληλοι διαιρέσεις ὀνομάζονται συνδιειρέσεις. Οὕτως ἡ στατιστικὴ διαιρεῖ ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν πληθυσμὸν λαμβάνουσα ως βάσιν τὸ γένος, τὴν ἡλικίαν, τὸν ἔθνισμόν, τὴν θρησκείαν, τὰς περιουσίας, τὰ ἐπαγγέλματα, κτλ. κτλ. Ἰστέον δημιώς ὅτι οὐδεμία συνδιαιρεσίς ἔξαντλεῖ αὐτὴ μόνη τὸ δλον τῆς ἔννοιας, πλάτος. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἡ συνθετικὴ πασῶν τῶν συνδιαιρέσεων σύνδεσις ως θὰ ἔδωμεν καὶ κατωτέρω.

§ 135. Πᾶν μέλος διαιρέσεώς τινος δύναται νὰ διαιρεθῇ καὶ αὐτό· ως καὶ πᾶν μέλος τῆς δευτέρας ταύτης διαιρέσεως ἐπίσης. Αἱ τοιουτοτρόπως προχύπτουσαι διαιρέσεις, ὀνομάζονται **ὑποδιαιρέσεις**. ἡ γένεσις καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἔξαρται ἐκ τῆς μικρᾶς **ἢ μεγάλης ποικιλίας** τῆς περιεχομένης ἐν τοῖς μέλεσι **τῆς πρώτης** ἢ **χυρίας** διαιρέσεως. Πολλαὶ λεπτεπλεπτοὶ **ὑποδιαιρέσεις** ματαιοῦσι τὸν σκοπὸν τοῦ εἶδους τούτου, **καθιστῶσαι** δυσδιάβλεπτον τὸ πλάτος τῆς διαιρουμένης ἐννοίας **ἀπεναντίας** ἀγανὸν ὅλιγαι διαιρέσεις πλουσίου τινὸς περιεχομένου παρέχουσιν ἡμῖν ἐπιπολαίαν μόνον γνῶσιν αὐτοῦ. **Συμμετρικαὶ** διαιρέσεις δὲν ἔχουσι λόγον νὰ προτιμῶνται ἀπὸ τῶν ἀσυμμέτρων.

§ 136. "Οπου γνωρίζομεν τὸ γένος ἐννοίας τινός, ἔχει διαιρέσεις καὶ **ὑποδιαιρέσεις** διευκολύνουσιν ἡμῖν τὴν εὑρεσιν τῶν εἰδοποιῶν διαφορῶν, ἀνευ τῆς τελείας τῶν ὄποιων γνώσεως, ως εἶδομεν, δὲν δυνάμεθα νὰ δρίσωμεν ἀκριβῶς τὸ βάθος τῆς ἐννοίας. Οἱ Πλάτων πολλάκις ἀναλαμβάνει τὴν διαιρεσιν ἐννοίας τινὸς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ κατορθώσῃ τὸν δρισμὸν αὐτῆς.

Παραδειγματικαὶ **ὑποδιαιρέσεων** πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν εἶναι, πλὴν τοῦ ἐν § 128 ἐκ τοῦ Σοφιστοῦ τοῦ Πλάτωνος, καὶ ἡ κατὰ Λινναῖον κατάταξις τῶν ζώων ως ἔξης:

Zῶα

Μαστοφόροι	'Ωοτόκα.		
'Ερυθρόαιμα		Λευκόαιμα.	
Θερμόαιμα (πτηνά)	Ψυχρόαιμα.	'Εντομα	Σκώληκες.
	'Αναπνέοντα		
διὰ βραγχίων (ἰγθūς)	διὰ πνευμόνων. (ἀμφίβια)		

Ἐὰν ἔννοιαί τις ἐπιδέχεται πλείονας ἀνεξαρτήτους ἀλληλῶν συνδιαιρέσεις, καὶ ταύτης τὸ πλάτος δὲν ἔξακριβοῦται ἵκανῶς οὕτε διὰ μιᾶς αὐτῶν ἔξαιρετικῆς, οὕτε διὰ τῆς παραλλήλου παρατάξεως πασῶν ἀνεξαιρέτων. Άλλα χρειάζεται

νὰ συνδεθῶσι πᾶσαι δι' ἀμοιβαίων πρὸς ἄλληλας συνδυασμῶν. Τοῦτο κατορθοῦμεν ἐὰν διαιρέσωμεν ἔκαστον μέλος τῆς πρώτης διαιρέσεως διὰ τοῦ λόγου τῆς δευτέρας, ἔκαστον μέλος ταύτης διὰ τοῦ λόγου τῆς τρίτης καὶ οὕτω καθεξῆς, ἢ, δπερ τὸ αὐτό, ἐὰν προσδιορίσωμεν ἔκαστον μέλος πάσης προηγουμένης διαιρέσεως δι' ἔκαστου τῶν διαζευκτικῶν μελῶν τῶν ἐπορένων κατὰ σειράν, κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ συνθέτων παραγόντων. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει λ. χ. ὅτι ὁ πρῶτος λόγος τῆς διαιρέσεως ἐννοίας τινὸς Κ παρέχει ἡμῖν δύο μέλη Γ καὶ Μ, δεύτερος ἄλλα δύο, καὶ α, δ τρίτος ἄλλα δύο, καὶ νῷ υ, δ τέταρτος τρία, β π α, — δ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐκ φοιτάντης τινὸς διαιρέσεως κατωτάτων εἰδῶν θὰ ἔναι τοῖς πρὸς τὸ γινόμενον τῶν παραγόντων $2 \times 2 \times 2 \times 3$, ἢ:

$$(\Gamma + M) (x + \alpha) (x + \nu) (b + \pi + \alpha),$$

ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὅποιων παρέχει ως πρώτης μὲν τάξεως εἶδη τὰ:

Γ καὶ Μ.

ὡς δευτέρας τὰ: Γκ, Γα, Μκ, Μα·

ὡς τρίτης τὰ: Γκκ, Γκν, Γακ, Γαν· Μκκ, Μκν, Μακ, Μαν·

ὡς τετάρτης τὰ: Γκκβ, Γκκπ, Γκκα· Γκνβ, Γκνπ, Γκνα, κτλ.

εἰς τρόπον ὥστε πᾶσα ἀπλὴ ἐννοία Κ πρέπει νὰ ὑπαχθῇ εἰς ἔνα τῶν 24 θεμελιωδῶν τύπων, οὓς παρέχει ἡ ἀνάπτυξις καὶ τοῦ τελευταίου παράγοντος.

Συγκεκριμένον τούτου παράδειγμα ἔστωσαν αἱ χρήσεις, αἵτινες ἐν μὲν τῇ πρώτῃ κατὰ ποσὸν διαιρέσει εἶναι γενικαὶ καὶ μερικαὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ, τῇ καὶ κατὰ ποιόν, γίνονται γενικαὶ καταφατικαὶ, γενικαὶ ἀποφατικαὶ μερικαὶ καταφατικαὶ, μερικαὶ ἀποφατικαὶ, ἐν τῇ τρίτῃ τῇ καὶ κατ' ἀναφοράν, γενικαὶ καταφατικαὶ κατηγορικαὶ, γενικαὶ καταταφικαὶ ὑποθετικαὶ γενικαὶ ἀποφατικαὶ κατηγορικαὶ, γενικαὶ ἀποφατικαὶ ὑποθετικαὶ κτλ. Ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ τῇ καὶ κατὰ τρόπον: Γενικαὶ καταφατικαὶ κατηγορικαὶ βεβαιωτικαὶ γενικαὶ καταφατικαὶ κατηγορικαὶ προβληματικαὶ, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Διὰ τῆς τοιαύτης διευθετήσεως τοῦ πλάτους τῶν ἐννοιῶν

πιοριζόμεθα διαφόρους βαθμούς ὑποδιαιρέσεων, αἵτινες παρέχουσιν ἡμῖν διατεταγμένην καὶ εὔσύνοπτον τὴν ὅλην ποικιλίαν τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ ἐννοίᾳ περιεχομένοι. Ἡ δὲ τοιαύτη πρὸς ἀλλήλας σύνθεσις παραλλήλων καὶ ὑπαλλήλων διαιρέσεων, καθ' ὃσον μὲν διανέμει τὸ πολυποικιλον τῶν ἐννοιῶν περιεχόμενον εἰς εὐδιαχρίτους τάξεις, ὃνομάζεται ταξινομέας· καθ' ὃσον δὲ ὑποτίθεται ὅτι αἱ τάξεις αὗται εἴναι πλήρεις ως πρὸς τε τὰς παραδιαιρέσεις καὶ τὰ μέλη αὐτῶν, ὃνομάζεται σύστημα. Ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ παραδείγμασι ταξινομία μὲν εἶναι κυρίως ἡ κατὰ Λινναῖον κατάταξις τῶν ζῴων, σύστημα δὲ ἡ τῶν κρίσεων, ἐὰν ὑποτεθῇ καὶ ἡ τῶν τελευταίων παραγόντων ἀνάπτυξις συντετελεσμένη.

§ 137. Μερισμὸς ὃνομάζεται ἡ ἀποσύνθεσις τῆς ἐννοίας συνθέτου τινὸς ἀντικειμένου εἰς τὰς ἐννοίας τῶν συστατικῶν τοῦ ἀντικειμένου τούτου μερῶν. Διάφορος τοῦ τε ὄρισμοῦ καὶ τῆς διαιρέσεως ὁ μερισμὸς μᾶς χρησιμεύει οὐχ ἡτον εἰς διευκρίνισιν καὶ ταξινομίαν, δισκίς ἔχομεν πληθὺν ἐννοιῶν πραγμάτων συνισταμένων ἐξ ἀριθμοῦ τινος δυαδικῶν τριαδικῶν κτλ. συνθέσεων τῶν αὐτῶν στοιχείων. Τὰς οὖτω κατορθουμένας ταξινομίας τὰς ὃνομάζουσιν πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν λογικῶν, συνδυαστικὰς ταξινομέας. Παράδειγμα μερισμοῦ εἶναι λ. χ. ἡ παρὰ Πλάτωνι διαίρεσις τῆς ψυχῆς εἰς λογιστικόν, θυμοειδές καὶ ἐπιθυμητικόν. Ἐπίσης ἡ διαίρεσις τῆς τραγῳδίας παρ'' Ἀριστατέλει εἰς Πλοκήν, περιπέτειαν, καὶ λύσιν. Παράδειγμα συνδυαστικῆς ταξινομίας εἶναι καὶ ἡ διάταξις τῶν μετρικῶν ποδῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μετρικῇ, ἥτις ἀπὸ τοῦ ποσοῦ τῶν χρονικῶν ογκείων ... καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρὸς ἀλλήλα συνδυασμῶν τῶν στοιχείων τούτων ἀναχωροῦσα, ἀναπτύσσει καὶ ἔξαντλεῖ τὸ ὅλον αὐτῆς σύστημα. Ἡ συνδυαστικὴ ταξινομία ἐφαρμόζεται πρὸ πάντων ἐν τῇ χημείᾳ, τῆς ὅποιας γνωσταὶ εἴναι αἱ δυαδικαὶ, τριαδικαὶ κτλ. συνθέσεις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ κρυσταλλογραφίᾳ καὶ ἐν τῇ συστηματοποιήσει τῶν φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν ὄργανισμῶν γίνεται αὐτῆς χρῆσις συνδεδυασμένης πρὸς τὴν καθαρῶς λογικὴν ταξινομίαν.